СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 57. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 11. березня, 1930. VOL. XXXVIII. No. 57. Jersey City, N. J., Tuesday, March 11, 1930. THREE CENTS.

CANADIAN UKRAINIANS PROTEST SOVIET ATROCITIES.

MASS MEETTING HELD SUNDAY; PASSES FOUR RESOLUTIONS OF STRONG CONDEMNATION.

Prominent Ukrainian Ministers and Laymen Protest Strongly Against Treatment of People in Russia by Bolsheviks.

COMMUNISTS HAD TO BE EJECTED.

Resolution to be Forwarded to Premier MacDonald, Premier King, Soviet Ambasador and League of Nations.

Strong protest against Soviet atrocities in the Ukraine was voiced at a mass meeting of British citizens of Ukrainian descent, in St. Gorge's hall, Albert street, yesterday afternoon. Resolutions were passed to be forwarded to Premier King, Premier MacDonald of Great Britain, the League of Nations and the Soviet ambasador in London, England.

During the meeting, half a dozen Communists were ejected. The Ukrainians had been forewarned that a number of local followers of the Soviet were coming prepared to create trouble, and when the Communists did not stand for the singing of the Ukrainian national anthem, which opened the meeting, they were seized and ejected. No further trouble was experienced from them.

Hall was Filled.

The hall was filled to capacity, several men having to stand. St. George's hall is the largest hall in the Ukrainian section of the city, and it was estimated that there were about 500 in attendance.

Vigorous Protests.

The first speaker, Rev. Father Chrustawka, priest of the Greek Orthodox church here, gave a vigorous address, protesting against the Soviet attitude toward religion and morality. The Bolshevists were killing religion in Russia, shooting the ministers, and seizing the churches. Moral conditions were terrible, and the church, the one agency that could lead the people into more moral living, was being crushed out of existence. "It is quite right to stand up for the working men, but there is no need to support men who work against God and religion," he declared.

Rev. Luke Standret, minister of the Presbyterian mission to the Ukrainians here, declared that the Soviet agents were interfering with the right of individuals to have their own thought and religion. The Bolshevists were forcing the people of Ukraine against their will to follow the Soviet atheistic beliefs. "When people haven't the brains to carry out their purposes peacefully, they have to resort to their fists, and that is what the Bolshevists are doing in the Ukraine," he declared amid applause.

Other Speakers.

Other speakers were Stanely Mozewsky, of the St. George's Society, Michael Petrowsky, of the Prosvita Institute, Michael Gadyk, of the Greek Orthodox congregation, and Karol Baran, of the Greek Catholic congregation. These speakers told of the terrible conditions prevailing in the homeland, under the rule of the Soviet, and called upon the Ukrainian British citizens to unite in protesting against the conditions.

Four resolutions were unanimously passed by the meeting. These will be signed by W. Cherevaty, chairman of the meeting, and S. Zadorozny, secretary, and sent on to the persons to whom they are addressed. The resolutions were as follows:

"Premier Ramsay MacDonald, London!

"British subjects of Ukrainian descent assembled at a mass meeting, Oshawa, Canada, join in general protest against Bolshevistic activities in Ukraine and ask your assistance to liberate sufferers."

To Soviet Ambassador.

"Sokolnikov, Soviet Ambassador, London, England:

"British subjects of Ukrainian descent assembled at mass meeting, Oshawa, Canada, join in general protest against atrocities in Ukraine systematically conducted by your govermant and demand that sufferers be released."

To the League of Nations.

"League of Nations, Geneva, Switzerland:

"British subjects of Ukrainian descent assembled at mass meeting, Oshawa, Canada, join in general protest against Bolshevistic atrocities in Ukraine and ask using your influence to liberate sufferers."

To Premier King.

"Rt' Hon. William Lyon Mackenzie King, Premier of Canada, Ottawa:

"British subjects of Ukrainian descent assembled at mass meeting, Oshawa, Canada, join in general protest by Ukrainians in Canada against Bolshevistic atrocities, arrests and executions of Ukrainian intellectuals, peasants and workmen in Ukraine, and ask your excellency to bring this matter to the attention of Imperial Government and Canadian representative at League of Nations to take steps to effect liberation of the sufferers."

(The Oshawa Daily Times, March 3, 1930.).

ТЕФТА ПОХОВАЮТЬ В АРЛІНҐТОНІ

ВАШИНГТОН. — Смерть Виліема Говарда Тефта, бувшого президента держави і президента Найвищого Суду, покрила сумом усю столицю. Президент Гувер зарядив урядову жалобу та відкликав усі офіціяльні приняття.

Тефт був першим президентом Злучених Держав, котрий сповняв ще й другий найвищий уряд, будучи президентом Найвищого Суду. По тій причині, що був він ще й секретарем війни, поховають його на національнім цвинтарі, в Арлінґтоні, в однім з найкращих дільниць, недалеко гробу сина Линкольна. Ховатимуть Тефта з усіми військовими парадами.

БИРД НА СУШІ.

ДЮНЕДІН (Нова Зеляндія). — Адмірал Бирд приплив до острова на кораблі „Сіті оф Ню Йорк". Його товариші не можуть повірити, що вони опинилися знову між культурними людьми, серед цивілізованого світа. Приглядаються дівчатам і пригадують собі доперва тепер, що вони оставили такі істоти, коли тому 15 місяців відїхали до полудневого бігуна. Більша часть експедиції не хоче виходити на беріг, бо хоче передом приодітись, а тут, як на біду, нема відповідної одежі й тяжко її дістати.

ДОМИ УБОГИХ ПЕРЕПОВНЕНІ.

ОЛБАНІ. — Приватні й публичні доми убогих та инші добродійні інституції переповнені прощаками, яких годі примістити ізза браку місця. Кажуть, що безробіття є причиною такого великого напливу безпомічних і безпритульних людей.

ЛЯМОНТ ПОТІШАЄ.

ВАШИНГТОН. — Секретар Лямонт подає, що федеральний і стейтові уряди приспішують публичні будови, щоби зарадити безробіттю. Лямонт виказує, що на ту розбудову призначено $7,000,000,000.

ГАЇТІ ДІСТАНЕ ПОЛЕКШІ.

ПОРТ О ПРЕНС. — Новідомлять з Вашингтону, що президент Гувер дістав вже звіт комісії щодо відносин на Гаїті. Президент заявляється за те, щоби прихилитися до бажань населення й іменувати президента, якого населення собі бажає. Новий президент розпише вибори до сенату й палати послів. Гувер заявляється рівнож за облекшення окупації. В той спосіб буде отже зліквідоване напруження, яке повстало на острові зприводу позбавлення населення участи в управі краєм.

ЖИДИ ЗБИРАЮТЬ СВІЖИХ $6,000,000.

ВАШИНГТОН. — 800 жидівських делеґатів з Канади і стейтів рішили повести нову кампанію, щоби зібрати $6,000,-000 на допомогу Жидам у Східній Европі й в Палестині.

Президент Гувер вислав Жидам письмо, в якім похвалив їх за те, що дбають за своїх братів та пожелав їм як найкращих успіхів у збірці.

ПРОТИ РЕЛІҐІЙНИХ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ.

ВАШИНГТОН. — Протестанти, католики й Жиди, в числі понад 4,000, прислухувалися ріжним бесідникам, котрі говорили про релігійні переслідування з боку совітів. Найбільше матеріялу предложив о. д-р Едмунд Волш, заступник президента католицького Джорджтан университету. Він вичисляв по імени десятки епископів, котрих большевики повбивали по тюрмах, помешканнях, або таки в церквах. Він подав, що число замучених є дуже велике, бо сам він знає про кілька тисяч жертв.

Говорив ще епископальний епископ Джеймс Фрімен та инші бесідники.

АРЕШТОВАНО ДОВІРЕНОГО ГУВЕРА.

НЮ ЙОРК. — Прогибіційні агенти зробили ревізію у „Форест Гил Ін", якої власником являється Люї Гасдорф, котрий тішиться великим довірєм у републиканських кругах в Ню Йорку, а рівнож і у Вашингтоні. Недавно заіменовано його з Вашингтону цензусовим ревізором на 5 і 6 округи в Квинс. Він певно не надіявся, що й до його льокалю зайдуть агенти. Але вони зайшли і знайшли доволі велику скількість алькоголю. Агенти алькоголь забрали, але публику, яка забавлялася при звуках гавайської музики, залишили в спокою.

ФОРД ВИХОВУЄ ПО СВОМУ.

СОДБУРІ (Месечусетс). — Генри Форд призначив $100,-000,00 на виховання молоді по пляні, який він уважає відповідним. „Вейсайд Інн Скул" являється типом такої школи Форда. У школі більше вчать практичних наук і змагань до цього, щоби людина, як вийде зі школи з 18 роком життя, була підготована так далеко, щоби могла себе удержати. В школі дають нагоду ученикови розвинути свої здібности й навчится головно того, до чого людина має найбільшу охоту й талан.

ПИНШО ХОЧЕ СТАТИ ГОВЕРНОРОМ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Ґифорд Пиншо, пенсилвенійський говернор у роках 1923—1927, проголосив, що кандидує знову на говернора.

ПРОТИ ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Джан Суливен, президент нюйорської стейтової Федерації Праці, подає, що має відомости, що місто справді розпочало публичні будови, щоби зарадити безробітю, але разом з тим контрактори спроваджують до Ню Йорку дешевих неюнійних робітників споза Ню Йорку.

ЗАМІСЦЬ РОБІТНИКІВ — ВІЙСЬКО.

Румунське міністерство війни заключило з генеральною дирекцією залізниць конвенцію про заняття військових осіб при працях на залізниці. На основі цеї конвенції відступить міністерство війни генеральній дирекції в осени й на весні 1,700, а в літі 4,500 вояків. Генеральна дирекція залізниць буде платити цим воякам 75 леєвів денно.

ЕПІДЕМІЯ САМОВБИВСТВ СЕРЕД КОМСОМОЛЬЦІВ.

„Вечерная Москва" повідомляє, що на останнім конгресі комсомольських організацій у Москві ухвалено між інчим почати боротьбу проти епідемії самовбивств у СРСР. Виявилося, що минулого року самовбивством закінчило життя понад 200 комсомольців і що причиною самовбивств була нужда та зневіра в комуністичні ідеали.

НЕЩАСЛИВА ПРОГУЛЬКА.

Два Англійці затонули на човні підчас прогульки у С. Павльській (Бразилія) провінції. Оба походили з високих англійських родин.

БОЛЬШЕВИКИ РУЙНУЮТЬ ДЕСЯТИННУ ЦЕРКВУ В КИЄВІ.

„Всеукраїнський союз безбожників" приступить до руйнування Десятинської церкви в Київі. Дзвіниця цеї церкви вже зруйнована. Як бачимо, большевицька рука не вагається змести з лиця землі навіть цей дорогоцінний памятник архітектури княжої доби. Як відомо, історія говорить, що Десятинну церкву побудував Володимир Великий і хоч її пощадила неодна ворожа рука чужинецька, то не пощадив її союз таки українських безбожників.

В МОСКВІ РУЙНУЮТЬ ЦЕРКВИ.

Радянська преса пише, що комуністи в Москві розпочали розбирати старинну церкву в монастирі Симонова. До цеї роботи, яка розпочалась 22. січня, покликано 500 робітників комуністів. Монастирські мури будуть передовсім розбиті вибуховим матеріялом. Після закінчення розбору храму комуністи безбожники улаштують на місці святині антирелігійний мітінг. Замісць церкви там побудують „палату пролетарської культури".

ЛИТОВСЬКИЙ ГУЗАР УТІК ДО ПОЛЬЩІ.

На польсько-литовськім кордоні коло Громадушок перейшов на польську територію литовський гузар-дезертир Серафим Давийос, якого арештовано. Прийшов він у військовім мундурі і зі зброєю, а в слідстві признався, що втік з литовської армії зі страху перед карою за побиття старшини.

СПЕКИ У БРАЗИЛІЇ.

Сьогорічне літо у північних провінціях дається в знаки тамошнім мешканцям. Коли у Парані, С. Катарині, часті дощі лагодять спеку, то в Ріо де Жанейро нечувана спека. В перших днях січня в Ріо було 45 ст. у тіни.

ЧИ Є ВОЗДУХ У ПРОСТОРАХ ПОМІЖ ПЛАНЕТАМИ?

Досі думали учені, що в просторах поміж планетами нема взагалі воздуха, що там іствує цілковита порожнеча. Тимчасом учений Едінґтен доказує, що думка така є помилковою, що в міжпланетарних просторах є воздух, лише так дуже розріджений, що справді могло видаватись, будьтоби його там взагалі не було.

ЗАПОВІДАЮТЬ КРИТИКУ РОБІТНИЧОГО УРЯДУ

ЗАКИДАЮТЬ ЙОМУ, ЩО НЕ РОЗВЯЗАВ СПРАВИ БЕЗРОБІТТЯ.

ЛОНДОН. — Робітничий уряд, котрий тепер занятий зовсім міжнародною конференцією для обмеження морських зорушень, буде мати незадовго поважний клопіт з нерозвязаним питанням внутрішньої політики. Найцікавіше, що питанням тим є справа безробіття, а критикувати за нерозвязання її будуть англійські консервативні й ліберали.

Такі виступи заповіли вже ліберали публично. Консервативні певно не останутся позаду. Справа вирине певно десь у середині біжучого тижня, а вже коло четверга готово прийти в парляменті до голосовання над політикою уряду.

МЕК ДОНЕЛД МАЄ НЕПОХИТНУ НАДІЮ ПРО УСПІХ КОНФЕРЕНЦІЇ.

У СВОЇЙ ПРОМОВІ НА РАДІО АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕМІЄР ЗАСПОКОЮЄ АМЕРИКАНЦІВ.

ЛОНДОН. — Англійський премієр Ремзі Мек Донелд виголосив у неділю на радіо промову про міжнародню конференцію для обмеження морських зорушень. Промову можна було чути в Америці й була вона звернена передовсім до Американців.

Мек Донелд має повну надію, що конференція вдасться. Вірить він у се на основі дотеперішнього перебігу конференції. Хоч вона ще не вирішила ні одного основного питання, але комітети конференції вже розглянули богато справ та прийшли до певних висновків у рішучих справах, без яких конференція пізніше зідержувала би наради.

Він запевняв Американців, що Англія не хоче втягати Америки в ніяку спілку, якою Америка мала би бути зобовязана виступити колись до війни.

„ВИСОКА ЗАРОБІТНА ЗАПЛАТА ЗЛУЧЕНА З НИЗЬКИМИ КОШТАМИ ВИРОБУ".

ЛОНДОН. — Сер Персивел Пері, предсідатель підприємства „Форд Мотор Компані, Лимитид", котре контролює Фордові фабрики, розкинені по всіх краях Европи, предложив підприємству звіти своїх інжинирів, з котрих виходить, що висока заробітна заплата злучена з низькими коштами виробу.

Звіти показують докладно на звідомленнях з поодиноких країв, що чим нижчу заплату дістають робітники, тим вищі там кошти виробу автомобілів. Зі звіту виходить теж, що американський робітник не є таким чудом, яким його вважали в Америці й Европі. Европейський робітник у фабриках Форда не то що не лишається позаду американського, але й в богато случаях його перевищає.

НЕБУВАЛИЙ ПОДАТОК І НЕБУВАЛИЙ СТРАЙК... У ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Польща має небувалий страйк. На вівторок заповідають страйк купці, а протестують вони проти нищення купецтва польським урядом при помочи нового податку, наложеного польським соймом.

Новий податковий закон постановляє стягати 2 і пів проценту податку від купецького обороту.

Купці й ремісники вислали вже були до міністра фінансів делеґацію, котра предложила міністрови петицію купецтва й ремісників, в якій представляється закон як певну руїну купців і ремісників. Міністер відповів, що він не може тут нічого зробити. Тоді купці заявили, що вони демонстраційно замкнуть крамниці. Жиди підносять проти сього закона ще спеціяльні протести, кажучи, що закон обчислений спеціяльно на нищення Жидів.

„АБО САМОУПРАВА АБО ТЮРМА".

НАЦІОНАЛІСТИЧНІ ҐІНДУСИ ПРИЙМАЮТЬ ТАКИЙ КЛИЧ.

АГМАДАБАД (Індія). — На березі ріки відбулися тут з приводу арешту ґіндуського провідника Пателя величезні масові збори ґіндуських націоналістів, на котрих обговорювано питання дальшої тактики. Збори постановили переводити вперто думку здержання всякої роботи („гартель") як протест проти арешту Пателя.

Ганді говорив, що успіх ґіндуського руху залежить від того, чи націоналісти потрафлять здержатися від насильств. Ґіндуси, говорив він, повинні лишити всі насильства Англії. Вони повинні тільки домагатися самоуправи та бути готовими піти за сей ідеал у тюрму. „Або самоуправа або тюрма" — се має бути їх клич.

Віче з одушевленням приняло резолюції Ганді.

ВЕЛИКА ПОВІНЬ У ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ.

КЕЙП ТАВН (Південна Африка). — У північній частині Наталю панують повені, які зірвали богато залізничих мостів та потягнули за собою богато жертв у людях.

Так звана Мала Бушменська Ріка виступила з берегів та зірвала коло Еcткурту залізничий міст, що піднісся на 40 стіп понад звичайний рівень води. У Вінені втопилися чотири Европейці. Загалом досі найдено 11 жертв у людях, але втрати певно більші.

Причиною були величезні дощеві зливи, що тревали цілий минулий тиждень.

ДВОБІЙ СИНА БУВШОГО ЕСПАНСЬКОГО ДИКТАТОРА.

МАДРИД. — Один адвокат з міста Барселони обжаловував перед державною прокураторією Міґуеля Прімо де Рівера, сина бувшого еспанського диктатора, що він нарушив закон проти двобоїв. Рівера бився на шаблі з одним офіцером.

По еспанському закону двобої є заборонені, а кождий еспанський підданий має право внести скаргу на учасників двобою. За нарушення закона Рівері грозить тюрма.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA" P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СКАВТ І СВІТОВИЙ МИР

В Лондоні відбувається морська конференція, яка переконує нас наново, як ще світові далеко до дійсного розброєння і дійсного замирення. Державні мужі пятьох великих держав мучаться біля зеленого столика, щоби спинити перегони у зброєнню на морі та заощадити своїм державним касам і населенню міліярдові видатки. Але все це йде дуже важко. Тому конференція та, як би вона не скінчилася, дасть світови проречистий доказ, що мимо Паризького договору проти війни, Ліги Націй, Міжнародного Суду є ще так богато вибухового матеріялу, упереджень і несправедливостей, що дальше пролиття крови є неминуче. Це бачать усі. Це є притокою, що до Европи вибирається президент Колюмбійського університету д-р Батлер, щоби від імени Карнегійської Мирової Фундації й американських пацифістичних жіночих організацій намагатися розслідити зародки нових міжнародних конфліктів та шукати їх розвязки.

Та є ще люде, які думають реформувати світ на інакший лад, а це шляхом спеціяльного скавтового виховання. До тих людей нажить лорд Павел, творець світової скавтової організації. В його честь давали обід в Ню Йорку, а при тій нагоді Павел говорив про скавтовий дух. Він підніс, що скавтовий рух виховає нове покоління, яке виростатиме по всіх землях під впливом великої скавтової ідеї. А та ідея виховає знову спеціяльний тип відважних, ідейних і лицарських людей. А ті люде, коли прийдуть до влади і будуть в силі керувати долею народів і світа, вже знайдуть инші, дійсно мирні способи до розвязування найтяжчих світових конфліктів.

Скажім, що й ця ідея є фантазією. Але разом з тим мусимо таки признати, що благородний вплив цеї фантазії дається відчувати всюди, по всіх краях, у всіх народів, які дбають про скавтовий рух. Благородний вплив скавту пізнати й на нашім життю в старім краю. Український пласт ліквідує наслідки повоєнної деморалізації серед молоді й звертає її від матеріялізму до ідеалізму, від егоїзму до братерства й вірної служби загалови. Ту добру сторону скавту підчеркнув і нюйорський говернор Рузвелт, коли витав Павела. Він підніс, що церква й школа й дім не вистарчають, щоби здержати молодь від кримінальних злочинів, які зростають у застрашаючий прямо спосіб. А саме скавтова організація являється великою інституцією, яка має надзвичайно великий вплив на моральне поведення молоді.

Те велике значіння скавту оцінив рівнож і Український Народний Союз і якраз тому хоче втягнути дітей Союзовців у скавтові ряди.

БЕЗРОБІТТЯ.

III.

СУСПІЛЬНІ ПРИЧИНИ БЕЗРОБІТТЯ.

Хоч особисті причини викидають з роботи немало людий, все таки вони не мають такого великого значіння, як суспільні причини. Звичайно навіть, коли говориться про безробіття, то під сим розуміється те безробіття, яке викликують не особисті, але суспільні причини.

Суспільні причини безробіття є незвисимі від особистих причин. Їх коріння лежить не в особистих умовах людий, позбавлених роботи, а в суспільности, в організації промислової системи.

СЕЗОНОВІ РОБОТИ.

Таким явищем, виплкаючим з теперішньої організації промислів, є приміром сезонова праця. Як відомо, деякі промисли працюють усею силою певні місяці в році, а зате в инші місяці праця зовсім стає.

Таким промислом є приміром консервованнє поживи („кенінг"). Відомо, овочів і ярини не можна збирати цілий рік, а тільки тоді, коли вони доспівають, у літі або в осени. Тоді їх теж треба зараз збирати. Так, приміром, у вересни в Злучених Державах треба найти коло двіста тисяч робітників до консервовання ярини й ягід, тоді як у січни сей промисел не наймає й десятої частини сего числа.

Другим таким сезоновим промислом є виріб цегли й кафлів. В липни він наймає коло сто пядьдесять тисяч робітників, у січни не більше і четвертини сього числа.

Шкляний промисел теж показує великі вагання в числі занятих робітників. У грудни тут працює два рази тільки робітників, як у літі.

Те саме треба сказати про виріб леду, бурякового цукру, соломяних капелюхів і цілого довгого ряду инших товарів.

Здовж Великих Озер працює літом на кораблях богато моряків. Коли пізною осінню замикають плавбу на сих озерах, богато моряків тратить роботу на цілу зиму.

Рубачі дров знова працюють зимою, а тратять роботу, коли стопиться сніг з весною.

Рільництво дає богато роботи в літі, тоді як у зимі воно потребує робітників дуже мало.

ПЕРІОДИЧНІ КРІЗИ.

Наслідком сезонової праці є те, що в одну пору року потреба більше робітників як у другу. Значить, сезоновий промисел неможби переходить кождого року через крізу, себто через період, коли о роботу в ньому тяжко.

Та під крізою не розуміється такого правильного щорічного здержання праці. Під крізою або промисловою депресією розуміють періодичні здержання праці в більшому числі фабрик, копалень та робітень. Від кількадесятьох років такі крізи, або, як се звичайно називають, „тяжкі часи", случалися в Америці можна сказати що десять літ. При тому бувало теж так, що раз кріза була сильніша, раз слабша. Дуже тяжка кріза була в Америці в 1807 році, а зате в році 1914 була слабша кріза.

В такі часи слідно ріжні инші признаки поважних промислових забурень. Торговля не йде. Банкам трудно за гроші. Богато з них банкротує. Люди вибирають з банків гроші з острахом, що як їх залишити, то може за якийсь час не буде можна їх вибрати. Починається фінансова паніка. Забурення деколи тягнеться богато місяців.

НЕПРАВИЛЬНА РОБОТА.

Декотрі промисли переходять через такі крізи поза сими загальними забуреннями.

Переходить такі свої крізи передовсім углевий промисел. Накопають копальні більше вугля, як можуть збути, то підприємці здержують на якийсь час роботу, поки замовлення не виберуть накопаного вугля. Сей промисел почав навіть радити собі на сей спосіб, що дає робітникам робити тільки кілька днів у кождім тижни, відставляючи їх правильно через кілька днів. У сей спосіб углекопи заставлені лишатися без роботи богато днів у році.

СТРАЙКИ Й ЛАКАВТИ.

Між поважними причинами, що викликують поважні здержання праці, треба згадати теж страйки й лакавти. Вони є випливом непорозумінь між робітниками й підприємцями. Підчас лакавту підприємець викидає робітників, поки вони не згодяться на його умови праці, а підчас страйку робітники покидають працю, поки підприємець не згодиться на їх домагання щодо умов праці.

ЩЕ ИНШІ ПРИЧИНИ.

Зміна моди та звичаїв теж викликує безробіття.

Свого часу барбери виступили були проти кандидатури Чарлза Гюза на уряд президента Злучених Держав тому, бо він носить бороду; говорили вони, що коли Гюз стане президентом, то його примір заведе моду на бороду, а се відбере богато роботи голярам.

Коли підчас війни заведено короткі жіночі спідниці, то се поважно відбилося на фабриках, виробляючих сукно, шовки й инші тканини. Заведуть знова довші спідниці, то се буде зовсім противний вплив на фабрики тканини.

Подібний вплив має заведення нової машинерії. Кожду нову машину заводять властиво якраз на те, щоби ощадити людську працю. Значить, кожда машина викидає з фабрик робітників.

Є теж богато таких винаходів, які викликують викидання робітників. Заведення холоділень по домах викинуло з роботи богато робітників, що розвозили лід. Однак при виробі сих машин найшли роботу робітники, які без сього винаходу сеї роботи не могли-би дістати.

І уряди теж часто набирають робітників, а відтак їх викидають, коли їм уже їх не треба. Так було підчас війни. Так буде сього року підчас перепису.

(Далі буде).

ПЕРЕД ПРОЦЕСОМ УКРАЇНЦІВ У КИЇВІ.

До відома широкого громадянства про способи боротьби ДПУ (Чеки) на Україні з українським національним рухом.

„Новий Час" у ч. 19. з 19. лютого приносить під повищим заголовком такого сензаційного листа:

До нашої редакції надіслано таке письмо:

З газет довідався я, що в скорому часі на Україні мають судити видатних українських учених та богато українського студентства, під закидом нібито звязку з закордоном та приналежности до організації: „Союз Визволення України".

Я, Василь **Михальчук,** з села Дивень, рівенського повіту на Волині, рішучо **заявляю, що все це є провокація ДПУ, ним самим створена й переведена в життя, чого я був невільним свідком і невільним співучасником.** В свій час я був членом партії сель-робу, де багато наслухався про великий розвиток українського вищого шкільництва та взагалі про розвиток національного життя на Україні. В наслідок чого задумав піти на Україну і вступити там до одної з вищих шкіл, тим більше, що там був мій брат Андрій Семенович Михальчук, який учився у київському політехнічному інституті.

В 1927 р., в квітні місяці, я нелегально перейшов кордон і прибув до міста Київа, до свого брата. Брат мій про моє прибуття **зараз-же повідомив ДПУ.** З початку ДПУ поставилось до мене дуже добре: видали мені документ на право перебування в Київі, та сказали мені, аби я йшов знайомитися зі студентством; а дальше ДПУ скаже, що зі мною зробить.

Я вважав, що справа моя стоїть дуже добре. Винайняв мешкання на Єленській вулиці і зараз-же пішов до студентського інтернату, де в скорому часі поробив великі знайомства і де побачив, що **українське студентство цілковито не вірить в добрі заміри влади** щодо свобідного культурного та економічного розвитку України, а **тому в масі своїй студенти були Українцями-націоналістами.** В Київі я прожив три місяці. Вже на пятий день до цього мешкання прийшла Настя Бойко, молода дівчина, яка подала себе за безробітну, навязала зі мною знайомство, а опісля попросила господиню, аби вона взяла й її на мешкання. Як виявилося, **це була агентка ДПУ.** Через декілька неділь мого свобідного, на мій погляд, перебування в Київі, мене знову викликано до ДПУ і **під загрозою розстрілу наказано** піти **знову до Польщі і звязати українське націоналістичне** студентство **з українською еміграцією, при чому, по виконанню завдання мені приобіцяно вільний вступ до вищих** шкіл **на Україні.** Я підговорив одного зі студентів піти зі мною до Польщі і нав'язати стосунки з еміграцією.

В липні місяці 1927 року ми прибули до Варшави і звернулись до Українського Центрального Комітету як звязкові від українського студентства. В Комітеті нам відповіли, що Комітет справами на Україні не займається, а опікується тільки емігрантами, то тоді допоможуть нам в справі документів та праці. Правда, ще в Київі мені в ДПУ говорили, що правдоподібно з Комітетом нічого не буде і **наказали мені, аби я знайомився з еміграцією, вишукуючи таких осіб, які згодилисяб провадити революційну працю на Україні.** У Варшаві я пробув дві неділі і побачив, що це мені не удасться зробити, а тому я вирішив їхати до дому на Волинь. Студент не захотів остатися емігрантом, бо вважав, що на Україні він більш потрібний і виїхав до Київа.

Всеж таки в Польщі я вчитись не міг і жадоба вчитись знов погнала мене на Україну. Я вважав, що тепер ДПУ вже не буде змушувати мене знову йти до Польщі, а виконає свою обіцянку і примістить мене до вищої школи. В Київі, звичайно, зявився я до свого брата, а **брат знов післав мене до ДПУ. Уповноважені ДПУ Орловський та Долинський** зазначили мені, що в минулому році я для них нічого не зробив, але вони дадуть мені змогу вчитися при умові, що я буду виконувати їхнє завдання. Коли-ж я не захочу з ними працювати, то вони пришиють мені шпіонаж і розстріляють. Брат також почав намовляти мене стати співпрацьовником ДПУ і також погрожував мені розстрілом.** Я бачив, що виходу немає і згодився, надіючись, що мені удасться назад піти до Польщі. **На мою долю випало вишукати студентів-Українців, надсилати їм відозви, видруковані ДПУ, але нібито від Союзу Визволення України, підговорити когось знов зі студентів піти закордон, а разом з цим створити організацію української молоді.** Підчас перебування в Київі бачив я всю ганебність праці ДПУ серед студентства та професури. Отже цим рішуче стверджую як невільний співучасник, а одноразово і свідок праці ДПУ, що **всі видатні українські діячі та українське студентство, які тепер сидять у вязницях і чекають суворого суду, невинні і спровоковані ДПУ. Мого брата** — Андрія **Михальчука плямую як** дійсного **провокатора ДПУ, який і з мене хотів зробити провокатора,** але я завчасу зумів утікти з України і тим уратував себе від зрадництва та ганьби. Я все гадав, що ДПУ не доведе до такого сумного кінця свою ганебну видумку, а тому мовчав. Тепер-же, коли приходить час розправи большевиків над невинними Українцями, тримати в таємниці це більше не можу, не дивлячись на те, що большевики мені погрожували смертю, коли я зраджу їх темні діла.

В Празі, 12. лютого 1930 р.
Студент Українського Педагогічного Інституту в Празі
В. Михальчук.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в четвер, 13 марта, в годині 8-ій вечором, в товариськім домі. Проситься кождого члена прийти на час, бо є богато справ до полагодження. А найважнішою справою це буде обговорення про концерт, який комітет товариства приготовляє на 11 квітня в Конвеншен гол (в містовій гали), а з котрого дохід має іти тільки на будову нового дому. Котрих членів жінки або діти ще невписані до Товариства і У. Н. Союза, то нехай сего місяця впишуться. Кождий член повинен платити за себе розмет кождого місяця, а тоді певно нарікань не буде. Котрий член ще не звернув бонда, то проситься сего місяця принести. — Б. Гурянський.

В. Будзиновський.

ВЕСЕЛИЙ ДВІР.

Оповідание.

(10)

Коли вже смерклося і всі Матковичі засіли до вечері, у вікно пекарні застукав хтось. Стара кухарка вгадала, що то заповіджений Матковичевою золотар. Взяла ліхтарню і вийшла на подвіре. Під вікном стояли якісь два сторонські. Світло з вікна падало на них. Коли кухарка піднесла ліхтарню, щоби їм ще ліпше придивитися, один з них, вищий і бородатий, подався пару кроків у зад. Кухарка доміркувалася, що він не хоче, щоби йому призиратися. Се ще більше зацікавило її. Нижчий і молодший приступив до неї і сказав шепотом:

— Скажи своїй ґаздині, що приїхав золотар.

Вона відповіла:

— Я вже маю приказ завести вас [illegible]. Ґаздиня зараз прийде до вас. Ходіть за мною.

Пустилася до саду, вони оба пішли за нею. По дорозі вчула, як один до одного щось шепнув по польськи. Привела їх до хати в саді. Коли увійшла в сіни, піднесла ліхтарню аж до лиця бородатого і спитала:

— Котрий з вас золотар, а котрий його слуга? То мабуть ви сам золотар, а той молодий ваш слуга. Ти, хлопче, будеш спати ось тут, ліворуч. Там каганець вже світиться... Ви ходіть за мною.

Відчинила двері ліворуч і увійшла. Бородатий за нею. Ліхтарню поставила на столі, де стояли дві воскові свічки, але ще не запалені. Стала запалювати їх, але робила се незручно, досить довго. Мабуть нарошне робила так, щоби був час гостеви ліпше придивитися. Нарешті, коли свічки вже світилися, взяла ліхтарню, знов піднесла йому аж до лиця і каже:

— В отсій кімнаті будете їсти вечеру. Зараз принесу. В сій другій будете спати. Вже постелено. Сказати ґаздині, щоби зараз прийшла?

— Скажи лише, що я вже тут. Вона вже сама знає, що зробити.

Кухарка відійшла і пішла до Матковичевої, що ще сиділа при вечері. Сказала їй, що якийсь з чорною бородою і якийсь молодий вже закватировані. Матковичева відповіла:

— Занеси їм вечеру. Не забудь тому бородатому занести вино, що стоїть в коморі на горішній полици. Занеси обі фляшки. Потому прийди до мене, бо занесеш скринку. Дещо з того, що там є, хочу продати.

Стара пішла. Виповнила кошелик і занесла. Окремо дала слузі, окремо його панови. Розкладаючи на столі принесене, знов пильно призиралася йому. Її цікавість вже не мала меж. Їй бачилося, що над чолом зпід чорного волосся визирає рубець ясного, такого як льон. Борода чогось то була трохи беребакирена. Він вже роздягнувся був. При жупані один ґудз висів, неначе би вже відлітав. Зразу хотіла йому сказати се, але саме в тій хвили він визвірився на неї і сказав:

— Чого ще стоїш і дивишся як теля на нові ворота? Зробила своє, то й ди. Ґаздиня вже знає, що я тут?

— Знає. Сказала, що зараз прийде.

Повечерявши, Матковичі розійшлися. Кожде пішло до своєї спальні. Лише Матковичева з молодою наймичкою, бо стара кухарка вже не хотіла, пішла до хати в саді. Бородатий сидів за столом, також вже по вечері. Ще лиш допивав вино. Наймичка поклала скриночку на столі і відійшла. Матковичева замкнула двері на ключ, защіпила на гачок і каже:

— Щоби хто під дверми не підслухував нас, ходім далі.

— Взяла обі свічки і пішла до другої кімнати. Свічки поставила на столі. Гість пішов за нею. Вікна були щільно позаслонювані. Гість поставив на столі фляшку і чарку, приступив до ґаздині, вхопив її за руку і поцілував. Вона обіймила його за шию, поцілувала в чоло, в уста і каже:

— Щоби не тратити часу, приступаймо зараз до діла. Ти мабуть дуже нетерпеливишся і волів би вже бути з нею...

Він сів, наповнив чарку вином, потягнув раз і відповів:

— Служба перша. Чи Олена робить свою роботу? Мабуть вже зачала, бо я чув, що з всіх трох городів козаки пішли до Переяслава.

— То робота Олени. Гадаю, що будеш їй вдячний. Вона дістала для тебе щось таке, про що ти й не думав. Вгадай, що я тут в кишени маю для тебе... також від Олени.

— Вгадаю, як побачу. Се буде мабуть медалик з Богоматерю на шию, щоби в боях була зі мною ласка Божа.

— Се такий медалик, що тобі поможе брати городи без бою.

Витягнула з кишені ключ, поклала на столі і каже:

— Се ключ до задної фірти кременчуцького замку. Ся фірта просто фірти з нашого саду в поле, що між нами і замком. Бери і добре сховай!

— Олена роздобула? Яким способом?

— Дав їй наш сотник.

— На що? На те, щоби заходила до замку до нього?

— Такої надії він ще не має. Дав їй на случай, якби ми з нашого двора мусіли втікати перед Татарами.

— А як буде з ним самим і зі сотником Переволочної? Задурила їх?

— Як схоче, то обох може навинути на свій палець. Не гадай, що їй легко було робити се. То дуже прикра робота.

— Зате буде мати добру заплату. Перед нею світла будучність.

— Не звільнив би ти її від послідного обовязку? Се дуже прикро видавати на смерть таких, що їй нічого лихого не вдіяли; таких, що її люблять. Вони оба в огонь скочили би за нею...

— Звільнити не можу, бо я лиш під тою умовою жертвував себе для неї.

— Жертвував? Аж жертвував? Говориш так, неначе би ти за се нічого не дістав! Вже дістав і ще неодно дістанеш. Вже дотепер промостила тобі дорогу до світлої будучности.

— Як до решти виконає все те, до чого зобовязалась була. Тих обох сотників мусить дати в мої руки.

— Ти мусів би до сього скоро дати нагоду. Небезпека в тім, що оба сотники готові коли розбалакатися про Олену. Нехай котрому з них вихопиться, що Олена обіцялася йому, то нещастє готове. Наших городів так легко не возьмеш.

— Як плян попсується, пусте з чиєї вини, то чигиринська тайна лишиться тайною... бодай для мене. Про се, що сталося в Чигирині, я забуду, у ваш бік не подивлюся.

— Олену лишиш?

— Чиж я сього не сказав вам і Олені, ще заки сталося?

— Мені аж лячно подумати, що так могло би скінчитися.

— Отже пильнуйте Олену, щоби зробила все те, до чого зобовязалась була.

— Коли прийде та страшна для неї хвиля?

— Мабуть вже в сю неділю. Я ще сповіщу вас гінцем. Прийде до вас в пятницю... Може знаете що про наміри Бруховецького?

— Про його наміри знаю хіба лиш те, що знають всі. Хотів би звоювати Правобічну. Але я знаю, що між вашими козаками є зрадники.

— Ми знаємо се. Вони всі зрадники. З Польщею і з нашим королем держать тільки ті, що мусять. Рядове козацтво воліло би під лівобічного гетьмана. Між старшинами деякі також хотіли би туди, лиш ми не знаємо, котрі. Може ваші сотники знають про котрого. Якби так Олена висповідала сотників... Найменше підозріннє, і ми розстрілюємо.

— Наші сотники не знають, хто. Знають тільки се, що між правобічними старшинами є рішучі вороги Тетери і Польщі. Знають, що є порозуміннє між ними та лівобічними ворогами Бруховецького і Москви. Наші мають прихильників між старшинами ваших козаків. Між одними і другими ходять гінці. Ми самі знаємо, що між нашими козаками є зрадники і шпіони. Якогось доброго шпіона лівобічні мусять мати під боком самого Тетери.

— Про одного знаю. Ним є якийсь Бендик.

Гість схопився на рівні ноги, глянув здивований на ґаздиню і аж крикнув:

— Бендик?! Се не може бути. Бендик... і зрадник? Хтось собі зажартував з вас, кажучи таке.

— Я його на зраді не спіймала. Переказую лиш те, що мені сказав був сотник в Потоках.

— Бендик... Бендик... Одно говорить проти нього. Одна вість могла вийти від нього. Може через його необережність, але тільки від нього. Проти нього говорить і те, що то дуже хитрий лис. Всі хитруни небезпечні. Буду я його мати під моїм оком... Про якого иншого не згадували вам? Про полковника Богуна, про воєводу Виговського, про Дорошенка?

(Дальше буде)

„НА СХІДНИХ КРЕСАХ НЕ ДОБРЕ ДІЄТЬСЯ“.

(Допис до „Свободи“).

(Докінчення)

—o—

Демократія по польськи.

Недавно тому відкрив львівський пепесівський **„Дзеннік Людови“** ще одну фарисейську штучку многонадійного міністра п. Юзефського: в дорозі тайного „окульника“ він зарядив, щоб у східно-галицьких воєвідствах війти і бурмістри збирали між населенням протести проти впровадження загального **голосовання при громадських виборах.**

Ходило про це, щоби в цей спосіб не допустити до приготованих вже соймом законів в справі громадської самоуправи. Юзефському не випадало інакше зробити і він мусів про око заявити свою **солідарність** в тій справі з соймом.

Але **потихоньки,** при помочі тайних „окульників“ він казав фабрикувати **протести проти тої реформи.** А і ті протести фабрикують війти потайки перед загалом людности — збираючи підписи від певних уже хрунів, а решту підписів просто фальшуючи.

Воєводи кладуть дуже великий натиск на зручне майстровання тих протестів, а п. Юзефський вже знає, що робить: коли буде справдішне загальне голосованнє впроваджене при виборах до рад громадських — тоді не стане між радними хрунів, тоді і начальниками громад стануть люди, що будуть числитися з голосом „пославших їх“, а не з „відзімісен“ панів старостів.

Дуже можливе, що **здемаскования Юзефського „Дзенніком Людовим“** повторене такою прочою польською лівою пресою **зіпсує** йому цілий добре обдуманий **плян** і знесенне курій („кол“) а введеннє загального голосовання при громадських виборах — **таки** стане законом. Але **коли** це станеться, про це вже хіба **лиш** боги небесні **моглиби** щось певнішого вповісти.

З польського судівництва.

Шановні читачі звернули певно увагу на причини увільняючого вироку, запавшого в Мелицях проти обвинувачених в комунізмі селян. Предсідник трибуналу, оголошуючи той вирок, виразно підніс, що **признаннє** їх до вини було **вимушене** биттєм в пяти і вливаннєм води до носа.

Та це не виїмковий випадок у славетній Польщі, а це починає бути системою при доходженнях в карних справах про політичні злочини. І тепер вже ведуться у Львові від кількох місяців проти цілого ряду студентів і студенток **доходження** про мниме належаннє до **Української Військової Організації** (УВО). Доходження ведуться у великій тайні, але преці декотрі детайлї того слідства доходять уже поволи до відома українського загалу. Детайлї ці просто жахливі, бо **тортури** були тут на порядку дневнім. Аж з Варшави спроваджувано катів-специялістів, котрі били арештованих ґумовими палками та знущалися над ними в нечувано жорстокий спосіб.

Тараса Крушельницького, сина звісного письменника Антона, побили так, що стратив слух в однім вусі, — **Романа Мостовича** били знову так сильно тими палками, що мусіли його потім водою відливати.

А мучені молоді люди не сміють навіть жалуватись перед висшими властями, бо грозить їм зараз **обвинуваченнє і кара за клевету.** Покищо — справа вся лежить в руках оборонців, котрі мабуть аж по головній розправі проти обвинувачених за державну зраду студентів — зроблять ужиток із зібраних матеріялів.

Та булоби великою хибою, колиби наші земляки в Америці та в західній Европі володіючі чужими мовами також і в письмі вже тепер не зробили ужитку в чужій пресі хочби лише з тих фактів, про які з наведеної тут промови посла Дзенґелевського (Поляка!) та взагалі з отсеї статті довідалися.

Поляки у своїй боротьбі з царським режімом на польських землях дуже широко користувалися чужою загранич-ною пресою і тим робили своїй справі велику прислугу. Чейже і у наших закордонних братів почуття обовязку возьме верх над проклятою рутенською звичкою — усьо складати на других, впрочім навіть близше не означених...

Клим О.

З українського життя в Америці.

ДІТРОЙТ, МІШ.

З нашого робітничого життя.

За те, що не стали досі горожанами, звільнено дня 3. березня понад 700 робітників, які працювали при міських роботах 20 і 30 літ. Річ ясна, що такий відправлений робітник вже ніде праці не дістане. Це є презент для робітників з боку нового мейора міста. Коштом звільнених робітників хочуть робити ощадности на те, щоби піднести платню ріжним міським високим урядовцям. Дотого в Дітройті всьо заразилося від Форда й „спідує“. А старий робітник не надається до „спід-апу“. Тому й нема старшим робітникам роботи по фабриках, нема й міської роботи.

Але з цього є і наука. Робітники полинні вибирати горожанські папери. Головно Українці не повинні собі цього легковажити.

Большевицька комедія.

Минулого тижня було тут богато мови про большевицьку демонстрацію, яку влаштовують ізза безробіття. В польській галі „Інтернешенел Воркер“ відбувалися лекції, де приготовляли слухачів до демонстрації. Польські большевики мали піти під браму фабрики „Дайч Бродерс“ і там демонструвати. Підчас тої демонстрації говорив якийсь польський большевицький лідер, якого поліція арештувала. На другий день большевики демонстрували перед міським будинком, але поліція їх розігнала. Тоді пішли до своєї галі й звідтам вислали депутацію з протестом, що їх били. Депутацію пустили між радних міста Гемтремку, які були зібрані на засіданню. Питають большевиків, чому демонструють, а їх. лідер Ковальскі каже, що це не була ніяка демонстрація, а виборча аґітація, бо він (Ковальскі) кандидує на мейора міста.

Большевики казали, що їх побив палкою радний міста, але виявилося, що того радного навіть нема в місті, бо він перебуває тепер в Шикаґо.

Большевицька депутація домагалася, щоби поліцію заступити міліцією з безробітних. Тоді їм відповіли: а що зробити із звільненими полісменами, бож і вони стануть безробітними. Радні заявили далі большевикам, що вони не можуть наказати фабрикантам, щоби відчинили фабрики і приймали безробітних; але місто, як може, так помагає безробітним. Тому нема причини демонструвати перед міською управою ізза безробіття, бо це нонсенс. Большевики все це вислухали, а потім відфотографувалися разом з радними. І зробили чистий сміх з серіозної справи.

Павло Ленчук.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Життя громади.

Трентонським Українцям належить признати, що вони все визначалися замітним рухом у національному життю свого народу. Та від послідних трох місяців рух в трентонській українській громаді на полі визволення нашого народу до кращого майбутнього піднісся особливо високо. Гідне відсвяткування „Листопадового Свята“; збірка на ріжні народні потреби, яка з такої невеличкої громади принесла понад 200 долярів; маніфестація з національним стягом дня 12-го с. м., на виставі прапорів ріжних народностий цього міста; виступ українського хору в „Інтернаціональнім Інституті“ дня 20-го с. м., котрий здобув найкраще признання спеціяльним листом від управи тогож Інституту, отце шляхотні діла, якими записалася наша громада за такий короткий час. Душею такої гарної праці в громаді є церква, бо вона пропаґує через свого священика усі ці конечности, але дійсними працівниками є в перший мірі „Українсько-Американський Горожанський Клюб“, а відтак Молодече Товариство „Козачий Курінь“. Особлившу активність виявляють урядники Горожанського Клюбу і деякі його члени. За стараннєм урядників тогож Горожанського Клюбу влаштовано в неділю, 23-го лютого с. р., спільну вечеру. Як на перший раз, то на цей вечер зійшлось надсподіване гарне число гостей. Предсідник Горожанського Клюбу, Іван Морозко, привитав гарно всіх зібраних гостей і повідомив, що „тостместром“ того вечера буде добродій С. Світлик, властитель фабрики легкопадів і убрань для потреб авіяції. Це вельми щирий Українець. По смачній вечері, яку з особлившою дбайливістю приладили п-і: Емілія Єдлінська, Александра Стадник і дружина голови Горож. Клюбу п-і Морозко, тостместер своєю щирою бесідою, переплітаною леґеньким гумором уділяв голосу всім, що при цій рідкій нагоді бажали висловити свої враження і почування. Говорили: гр. П. Черкас, секретар Гор. Клюбу; гр. В. Кушнір, касієр тогож Клюбу; п-і Анна Терлецька; гр. М. Скоропад; батько Бородайкевич, сімдесятьчотирилітний народний працівник; гр. Мих. Кизима, голова Молодечого Клюбу; гр. П. Стадник, член гол. уряду Українського Народного Союза; д-р В. Кузьма, український адвокат, і місцевий священик. Всі бесідники, хоч говорили на ріжні теми, всеж таки в однім погоджувались усі, а то, що в орґанізації Горожанських Клюбів бачать неоцінену установу у нашому українському, як і американському, політичному життю. Тому горячо всі накликували тих, що не є ще членами Горожанського Клюбу, щоб громадно ставали його членами, так мущини, як і жінки, хлопці і дівчата. Свідомі трентонські громадяне радіють, що в громаді йде постійним кроком до кращого, бо добре знають, що краща доля є у нас самих, коли ставати в ряди рідних орґанізацій, бо: В орґанізації тая сила, що наші недомагання буде душила! Українці в Трентоні, особливо ті, що є вже членами Українського Горожанського Клюбу, витають щиро по братерськи всі такі новозасновані орґанізації, а зокрема накликають всі українські громади в стейті Ню Джерзи, щоби орґанізувалися в Горожанські Клюби і обєдналися в одну могучу Стейтову Орґанізацію, як це вже зробили наші родимці по інших стейтах.

о. Й. Ялечко.

Був потрібний. Учитель: Петрусю, чому ти спізнився сьогодня до школи?

Петрусь: А, бо я був потрібний батькові.

Учитель: Не міг батько взяти кого иншого?

Петрусь: А, ні, прошу пана професора, бо він давав мені в шкіру.

—o—

Чемний. Мати: Нарешті ти вже перестав плакати.

Синок: Ні, я тільки спочиваю.

ВІДОЗВА

РАТУЙМО ЛЕМКІВСЬКУ ТВЕРДИНЮ!

Дорогі Земляки!

Від бідної, поневоленої Лемківщини шлемо Вам, Дорогі Земляки, привіт разом з усильною просьбою поратунку. Вам звісно, яка тяжка її доля. Недостача плідної землі, брак заробітку та людей, щоб нею занялись, довели до того, що сегодня вириваеться нам крик розпуки: Ратуйте рідну Лемківщину, бо гине вона! Ця Лемківщина, що досі мимо лихої долі вспіла задержати свою національну свідомість! А вона хоче жити, хоче відродитись і зажити новим, повним, своїм життям.

До цього однак треба виробити міцних, ідейних людей, людей праці. Треба нам незалежних людей, які сталиб до праці і повели за собою обновлену Лемківщину.

Треба нам солідних, вивчених ремісників, які вмілиби видержати конкуренцію з чужинцями, які малиби самі відповідне удержання та другим дали економічну основу до життя, щоби наші люде не потребували втікати з рідної землі перед нуждою так, як Ви втекли.

Йдучи за цею провідною думкою, рішило наше Товариство побудувати у Сяноці Український Народний Дім, а в нім помістити і удержувати 3-річну школу для ремісників: ковалів, слюсарів, колодіїв і боднарів.

При кінци червня минулого року зробили ми значний крок вперед. Наше Товариство купило у Сяноці площу за 2,000 долярів і постаралося о плян і коштоспис будови. Площа велика, у гарнім положенню. На купно площі затягнуло Товариство 1000 долярів векслевого довгу.

Мусимо цей довг до трох місяців сплатити.

На це зібрали ми у себе кількасот долярів, зібрали то, на що могла стягнутись бідна Лемківщина. Помогли нам також еміґранти-Лемки з Америки.

Та нашою ціллю є не тільки сплатити довг за площу, але і виставити величавий Народний Дім. Селяне обіцяли доставити деревного матеріялу, грошей однак на будову ми не в силі зібрати.

Тому звертаємося до Вас, Дорогі Земляки! Коли дорога Вам доля Лемківщини, коли не бажаєте її заглади, допоможіть нам, щоби на темнім лемківськім небозводі заяснїла величава будівля! Ми віримо свято, що у Вас живе ще любов до Старого Краю, що його доля Вам не байдужа! І так, як Ви щедрою рукою даєте на ріжні наші цили, не поскупіться для Лемківщини!

Ви приступіть енерґійно до діла! Закладайте збіркові комітети, збирайте датки при ріжних народах (народних забавах, весіллях, хрестинах) та посилайте **сейчас** гроші на адресу:

Лемківське Товариство „Український Народний Дім“ у Сяноці.

За Виділ Лемківського Товариства „Український Народний Дім“ у Сяноці:

о. Емілїян Константинович вр., голова;

д-р Степан Ванчицький вр., секретар.

З МУЗИКИ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Американська преса про Ємця.

Vassyl Yemetz In Kobza-Bandura Recital At The Civic Theatre.

Kobza-bandura, the Ukrainian national instrument, also, the unofficially, stated to be a rare instrument even in the Ukraine... The tone, with some relation in quality to the zither, with hints of guitar and harp: distinctive.

Vassyl Yemetz very skillful in playing. Used national music entirely, simple folk mustic evidently pleasing to the audience...

Suggested a peasant gathering, with the flickering light of a roaring wood fire and outside endless snows. As such distinctive and pleasing.

(Chicago Evening Post. 3/II, 1930).

New Instrument Makes Its Debut.

...Vassyl Yemetz gave a recital on the Kobza-Bandura at the Civic Theatre... It is held on the lap and tickled like a banjo, only its obese surface is completly covered with strings—thirty would be a conservative estimate.

Far from being disturbed by this embarrassment of riches, Mr. Yemetz found his way around so skillfully that one could only wonder what miracles he would accomplish on an open-grand piano...

(Chicago Herald and Examiner. 3/II, 1930).

A Novel Recital.

One of the most novel recitals of the season took place at the Civic Theatre, when Vassyl Yemetz played a program on the Ukrainian national instrument, the Kobza-bandura'...

The program consisted of Ukrainian folk melodies improvised by the performer... Single tones were similar to those of the guitar, but there were other suprisingly varied effects when the music resembled that of an ensemble of mandolins and again like chords on the harpsichord.

Mr. Yemetz displayed a seemingly complete knowledge of the tecnic of his instrument, artistic appreciation of contrasts in tone and tempo and sincerity of expression.

Tis playing held the attention of a large audience...

The concert was under the direction of Bertha Ott.

(The Musical Leader. 6/II, 1930).

Two Restful Hours From Jazz.

..."Last Sunday at the Civic Theatre an interesting concert was given by Vassyl Yemetz, playing his national instrument, known as the kobza-bandura. Yemetz proved himself to full extent a virtuoso.

For a few hours he charmed a full hall of listeners, playing wonderful Ukrainian folk melodies and national musical selections.

The entire program was a rare treat. It was a few hours rest from the din of jazz."

("Draugas". 5/II, 1930).

Судля: Ви засуджені на смерть. Та заки вас убють на електричнім кріслі, можете виявити ваше останнє бажання.

Засуджений: За те, що мене так гарно боронив мене мій оборонець, то хочу подякувати йому. Коли кат пустить електричну струю, я хотів би подати руку оборонцеві.

—o—

Учитель: Як будеш відміняти іменник „курка“?

Ученик відмінює, а перед пятим відмінком затинається.

Учитель: Ну, якжеж буде пятий відмінок? Як закличеш курку?

Ученик: Тю-тю-тю!

ВИКАЗ ТИХ, ЩО БАЖАЮТЬ ВОЛІ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Жертви надіслані до Обеднання за місяць січень 1930).

Шикаго, Ілл. На бойову акцію від відділу У. В. О. $100.00

Ню Йорк Сіті. Алексій Мулик коляда на Рідну Школу $10, а на студентів в Подебрадах $5. Разом 15.00

Джерзи Сіті, Н. Дж. Василь Венгер на інвалідів 5.00

Джерзи Сіті, Н. Дж. Ілько Козак по $1 на податок, школу і інвалідів 3.00

Джерзи Сіті, Н. Дж. Збірка в домівці У. Н. С. як коляда: $10 на бойову акцію, $1 на політичних вязнів, $5 на студентів в Подебрадах і $59 на Рідну Школу. Разом 75.00

Бруклин, Н. Й. д. Пулей на Рідну Школу 5.00

Вунсакет, Р. Ай. о. Каськів на Рідну Школу замісць святочних желань 5.00

Бруклин, Н. Й. Семен Угорчак по $5 на Просвіту, бойовий фонд і Рідну Школу 15.00

Ню Йорк Сіті. Коляда, М. Скубова $5, Д. Галичин і Е. Ляхович по $2. Разом 9.00

Джанставн, Па. о. Дмитрів переслав збірку з панахиди в церкві на Інвалідів 7.37

Ню Йорк Сіті. д. Артус переслав збірку з забави в гром. Панчишиного на Дім Укр. Інвалідів 8.00

Ренкін, Па. Збірка з забави в гром. Дрогомирецького, призначена на Укр. Інвалідів 34.50

Пітсбург, Па. Анна Цуцуляк на Інвалідів 2.50

Лорейн, О. Жертва Тов. ім. Ів. Франка, від. У. Н. Помочи, на Інвалідів 10.00

Амстердам, Н. Й. д. Бобак переслав збірку з панахиди, призначену на Укр. Інвалідів 32.00

Філаделфія, Па. д. Слободян переслав від Бр. св. Володимира, від. 105 У. Н. С., жертву на бойову акцію $10, а $5 на вкладку до Тов. Просвіти 15.00

Олеан, Н. Й. д. Підскальний переслав членську вкладку до Тов. Просвіти за рік 1930 від Тов. Запорожська Січ 5.00

Геркімер, Н. Й. д. Рибак переслав збірки з Ром, Н. Й., $41, з Литл Фолс, Н. Й., $37 і з Геркімер $36. Розділено як слідує: $100 на Дім Інвалідів, $10 на Школу і $4 на рев. фонд 114.00

Клівленд, О. д. Задерецький переслав збірку з забави в гром. Гумницького, призначену на бойовий фонд 8.00

Дітройт, Міш. д. Дідула переслав від Тов. Запорожська Січ, від. 75 У. Н. Союза, на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Трентон, Н. Дж. д. Черкас переслав від Укр. Амер. Горожанського Клюбу на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Вілмінгтон, Дел. о. Костюк переслав збірку з Листопадового Свята на Дім Укр. Інвалітів $100, а на бойовий фонд $13.50. Разом 113.50

Дітройт, Міш. д. Курчак переслав від Бр. Сош. св. Духа, від. 94 У. Н. С., з нар. податку для У. В. О. 25.00

Шикаго, Ілл. д. Подола переслав збірку з забави в гром. Подвайцятного, призначену на У. В. О. 10.00

Голийок, Масс. д. Вавришин переслав збірку в громаді, призначену $100 на Дім Інвалідів, $25 на Рідну Школу і $12 для вязнів політичних 137.00

Мекаду, Па. д. Капітула переслав від Бр. Сош. св. Духа, від. 7 У. Н. С., для Інвалідів 25.00

Мекаду, Па. Збірка з Листопадового Свята на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Бостон, Масс. д. Данискиба переслав від Укр. Прав. Громади на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Мілвокі, Віс. д. Березовець переслав від Тов. ім. Івана Франка, від. 103 У. Н. С., на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Мінніеполіс, Мінн. д. Бутрин переслав з Листопадового Свята на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Гемтремк, Миш. д. Патра переслав для У. В. О. $11, а на передплату „Сурми" $10. Разом 21.00

Ембридж, Па. д. Грицик переслав збірку з віча з дня 29 грудня на Інвалідів 21.25

Шикаго, Ілл. д. Саган переслав з Листопадового Свята на Інвалідів $40, а на У. В. О. $25. Разом 65.00

Нюарк, Н. Дж. д. Павлусь переслав від членів Тов. Тернопільщина, від. 313 У. Н. С., на оборону Чижа 10.00

Гемтремк, Міш. д. Мусій переслав збірку з забави на політичних вязнів 13.25

Гемтремк, Міш. д. Бабій переслав збірку на Рідну Школу $20, а на Укр. Інвалідів $10. Разом ..30.00

Трентон, Н. Дж. д. Стадник переслав від Укр. Амер. Горожанського Клюбу по $15 на політичних вязнів і бойовий фонд. Разом 30.00

Клівленд, О. д. Скоретко переслав збірку по $15 на Союз Українок і на Дім Укр. Інвалідів 30.00

Рочестер, Н. Й. п. Росоловська переслала на Укр. Інвалідів 17.36

Вустер, Масс. д. Зазуляк жертвував на Рідну Школу 5.00

Дітройт, Миш. д. Бартош переслав на Дім Укр. Інвалідів ..100.00

Бофало, Н. Й. д. Сидорович переслав на Дім Укр. Інвалідів ...100.00

Гемтремк, Миш. д. Мартинюк переслав по половині на Рідну Школу і Інвалідів 42.00

Стратфорд, Конн. д. Галькевич переслав на Рідну Школу $2, а на Інвалідів $3.21. Разом 5.21

Ню Йорк Сіті. д. Сокальчук переслав по $5 на Рідну Школу і Нар. Податок 10.00

Озон Парк, Н. Й. д. Костів жертвував на У. В. О. 5.00

Джансон Сіті, Н. Й. о. Запаринюк переслав на Рідну Школу .. 2.00

Ню Йорк Сіті. д. Дроботій жертвував на Рідну Школу 2.00

Миделтавн, Н. Й. д. Гнатів переслав на У. В. О. $2, а на Інвалідів $3. Разом 5.00

Клівленд, О. о. Левицький переслав по $5 на Рідну Школу і Просвіту 10.00

Ню Йорк Сіті. З представлення „Поцілунок Юди" на Рідну Школу 5.00

Джерзи Сіті, Н. Дж. Діточа коляда на Рідну Школу 35.75

Джерзи Сіті, Н. Дж. д. Костів на Інвалідів $3, а на Школу $2. 5.00

Майнерзвил, Па. о. Гундяк переслав на Дім Інвалідів $100, на У. В. О. $30 і на Школу $37.68. Разом 167.68

Монесен, Па. о. Дмитрик переслав на У. В. О. 25.00

Нортгемптон, Па. д. Демчук переслав по $1 на Інвалідів і Рідну Школу 2.00

Сейр, Па. д. Вагнюк переслав на Укр. Інвалідів 23.00

Ню Йорк Сіті. Школа Українського Танку Василя Авраменка на Дім Укр. Інвалідів 100.00

Ню Йорк Сіті. Збірка п. Павлини Авраменко на Р. Школу ...10.00

Балтімор, Мд. д. Й. Семенків на Рідну Школу 5.00

Балтімор, Мд. д. Т. Чорний на Рідну Школу 2.00

Ботлер, Па. З Листопадового Свята на Інвалідів 48.46

Нюарк, Н. Дж. Клюб Укр. Дівчат на Інвалідів 15.00

Палмертон, Па. д. Сеньків жертвував по $1 на Інвалідів і Рідну Школу 2.00

Ню Йорк Сіті. о. Підгорецький на Рідну Школу 3.00

Лейтроб, Па. д. Скубяк жертвував на Інвалідів 1.00

Ст. Клейр, Па. д. Прус переслав на Укр. Інвалідів 18.11

Вудбайн, Н. Дж. д. Кузан переслав збірку на Інвалідів 12.65

Голіок, Масс. д. Вавришин жертвував на політичних вязнів 3.00

Рутланд, Вт. д. Кінах переслав по $3 на Інвалідів і Рідну Школу і $4 на Просвіту. Разом 10.00

Литл Фолс, Н. Й. д. Поцинтилюк переслав збірку на Рідну Школу 17.35

С. Бавид Брук, Н. Дж. д. Вербицький переслав на Укр. Інвалідів 20.00

Менвил, Н. Дж. Збірка з концерту Бр. св. Михаїла, від. 328 У. Н. С., на Укр. Інвалідів 14.50

Картерет, Н. Дж. Союз Українок на Укр. Інвалідів 10.00

Ню Йорк Сіті. Ілько Палькій як коляду на Рідну Школу 2.00

Мт. Юніон, Па. Коляда на Рідну Школу $10, а на Дім Інвалідів $23.50 ....33.50

Нюарк, Н. Дж. Анна Біла на У. В. О. 2.00

Джерзи Сіті, Н. Дж. Гнат Гаврилюк на Дім Укр. Інвалідів ...100.00

Лорейн, О. М. Галянка на Рідну Школу 2.00

Ню Йорк Сіті. М. Берків переслав на Рідну Школу 42.25

Йонкерс, Н. Й. Коляда укр. гр.-кат. церкви св. Михаїла на Рідну Школу 100.00

Разом зібрано на Рідний Край з рамени Обеднання за місяць січень 1930 р. $2,639.69.

ПОДЯКИ.

Я, низше підписаний, член братства св. Петра і Павла, від. 285 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі $75.00, котрі мені, а властиво моїй жінці, дуже придалися, бо я в шпиталю.

Олекса Лихвацький,
Форел, Па.

—o—

Складаю щиру подяку прибраному батькови Союзови, котрий не забув за мене бідну сироту і виплатив мені спадщину по моїм батькови, котрий помер ще 1908 року. Він був членом У. Н. Союза й той Союз опікувався бідними сиротами доки вони не дожили своїх літ, щоби ту спадщину дістати, про яку ми вже й забули, бо вже минуло 22 роки, як нас батько покинув. Але У. Н. Союз за нас не забув.

Отож щиро дякуємо Головним Урядникам У. Н. Союза, що вони ту справу допильнували, хоч було велике для них завдання, бо мусіли шукати за нами бо ми не всі мешкаємо разом. Я тепер уже замужна й живу в Йонгставн і про мене ніхто тут не знав бо я замужна, а мій чоловік є другої народности. Та Головний Уряд вислав лист до відділового секретара, котрий відшукав мене, а переконавшись, що я та сама особа, якої треба, сказав, що в короткім часі дістану посмертне за свого батька. За пять днів секр. відділу Іван Павловський приніс мені два чеки: один для мене на суму $108.60, а другий чек на $75.00 моїй мамі по синові, який помер. Ті гроші отримала мама.

Щиро дякуємо нашому Батькови Союзови та Головним Урядникам й відділовому секретареви Іванови Павловському за його труд. Нехай живе У. Н. Союз і зростає в міцну силу!

Катерина Войтила-Кантор.

—o—

Я, низше підписана, члениця товариства Запорожська Січ, від. 342 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку Головним Урядникам У. Н. Союза за уділення мені допомоги в сумі $75.00 з фонду запомогового, які мені стали у великій пригоді. Я вже довший час хора. Рівнож дякую Урядникам відділу ч. 342 У. Н. С. Взиваю всіх Українців, котрі не є членами У. Н. Союза приступити до нашої організації і вписати дітей своїх.

Юлія Кіра,
Картерет, Н. Дж.

Господар дому вертає вночі додому та бачить, що злодій отвирає двері його хати.

— А то щастя трапилося мені! — каже господар голосно — ви отворите мені хату, бо я забув мій ключ!

—o—

Адвокат (до жінки, над якою знущається чоловік): Не нарікайте, пані, а беріться за діло!

Пані: Якжеж мені братися за діло?

Адвокат: Заскаржте вашого чоловіка до суду!

—o—

Мудрий Івась. Вуйко: Івасю, я приніс тобі цукорків, але дам тобі їх аж як ітиму додому.

Івась: Так? То до побачення, вуйцю!

Велике питання. Мала раз одна жінка відчит про жінок. Та трафилося, що слухачами були самі мужчини. Коли жінка розгорячилася — тоді почала кричати:

— Жінка, це підстава, це матір усіх націй!... Хто був найбільший герой світа? Олена з Трої! Хто був найбільшим вождом у світі? Жанна д'Арк! А хто був найбільшим володарем світа?

Слухачі видивилися на бесідницю і не знали, що відповісти. Вона, заждавши хвильку, повторила:

— Ще раз питаю вас, хто?!

На ці слова всі слухачі, наче на команду, повставали зі своїх місць і хором відповіли:

— Моя жінка!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Спростовання.

Отсею дорогою подаю до відома своїм односельчанам села Гринева, пов. Бібрка, Галичина, що в числі 48 „Свободи" був поданий допис про збірку на поміч в селі Гриневій. В дописі подано кілька неправдивих фактів. Пишеться, що гроші зібрано й відіслано до краю. Се є неправда, бо гроші ще знаходяться в банку, а книжка банкова є у підписаного. Котрий з односельчан бажає собі цього, може кождої хвилі про се переконатися. Далі та особа, котра той допис подала, не знала як слід справи нашого комітету, бо зробила велику помилку в жертводавцях. Там пропущено, що Гнат Якимів жертвував 50 долярів. Там написано, що Василь Хміль дав 50 долярів, а він дав 25 долярів. Замісць Л. Верон має бути Л. Ворона. Замісць: С. Кена має бути: С. Кенда. Замісць: В. Копій має бути Кость Капій. Замісць: В. Кравчак має бути В. Крочак. Замісць: М. Ила має бути: М. Гула. Також пропущено Миколу Закалика, котрий жертвував 1 доляра.

Гнат Якимів, касієр.

—o—

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На бойову акцію.

На нашу думку нам треба з Америки підпирати всіма силами бойового духа в краю і класти підвалини під таку організацію, з якої вийшли би нові борці. Бо без нової боротьби, без нової війни чи революції не обійдеться. Тому треба до цього готовитися, а це може й повинна виконати бойова організація.

Громадянин М. А. Пипюк перевів малу збірку на бойову акцію і зібрав $10.50, які вислано до краю через Обеднаннє.

Жертвували по $1: М. Пипюк, Лесьо Сисин, Володимир Білоруський, Іван Роздзябик, Григорій Копач, Дмитро Феньканин, Михайло Зазуляк, а по 50 ц.: Іван Ладичка, Михайло Рипхан, Іван Гладкий, Петро Харко, Пилип Закутинський; по 25 ц.: Іван Коваль і Лука Кіча.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З Свята Злуки на Рідну Школу

Заходом Злучених Товариств міста Ню Йорку відбулося дня 26 лютого 1930 Свято Злуки, з якого чистий дохід в сумі $106 відослано згідно з ухвалою до Обеднання для висилки до краю.

Заходом тих самих Товариств відбудеться дня 23 березня Свято в память Тараса Шевченка, получене з Академією, яка відбудеться пополудні. Чистий дохід призначений на Рідний Край.

За Комітет:

С. Шевців.

—o—

МОНТРЕАЛ, КВЕ.

На Дім Інвалідів.

З влаштованого дня 26 січня Свята Злуки переслано з рамени Т-ва „Запорожська Січ" до Обеднання $35 на допомогу будови Дому Українських Інвалідів у Львові.

—o—

РЕРИТЕН, Н. ДЖ.

Щедрівка на Рідну Школу.

Є у нас кількох щирих Українців, що не забувають за Рідний Край. Цього року защедровано $14 і відіслано до Обеднання на Рідну Школу.

Щедрівку зложили: по $1: Микола Попадюк, Яків Данилюк, Іван Бригіда, Стефан Зайшлий, Теодор Причка, Туранська Марія, Іван Шевчук, Александер Васильків, Касіян Вітушинський, Ілько Шибера, Дмитро Федина, Василь Возний, Михайло Семенюк; по 50 ц.: Максим Лисий, Дмитро Жидовський.